

توصیه‌های آیت‌الله العظمی صافی گلپایگانی رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ

به طلاب و فضلاء حوزه

تأکید بالاتر نیست که «مَلْعُونٌ مَنْ تَرَأَسَ، مَلْعُونٌ مَنْ هَمَّ بِهَا، مَلْعُونٌ مَنْ حَدَّثَ بِهَا نَفْسَهُ»^۱

• اخلاص در تدریس و علم‌آموزی

سومین نکته اینکه در درس، تدریس، بحث و تحقیق، خلوص نیت و خدمت به بسط علم و دفع جهل از خود و دیگران را وجهه همت قرار دهند و بدانند که بزرگترین خدمت به بندگان خدا و بالاترین سعی، در افزایش بینش و معرفت بندگان خدا به خدا و جهل زدایی می‌باشد. حفظ یک آیه از قرآن و آشنایی به مضمون آن، یک جمله از مثل نهج البلاغه و منابع وسیع علمی و موارث فکری و تربیتی - که بحمدالله در اختیار ماست- فضیلتی بس بزرگ می‌باشد که قیمت حقیقی اشخاص به مقدار بهره‌ای است که از این فضیلت دارد.

قرآن کریم و حدیث در رشته‌های مختلف کمالات انسانی در نهایت ایجاز، جامع‌ترین دستورات را در اختیار بشر قرار داده است. از شخص حضرت رسول اکرم ﷺ علاوه بر قرآن کریم که کلام الهی است، هزاران کلمه علم و حکمت روایت شده است و بحمدالله در فرهنگ و علم و معرفت، غنی‌ترین و بهترین مکتب‌ها و تعلیمات را در اختیار داریم.

• فضیلت علم‌آموزی

نکته چهارم، هرچه بخواهیم راجع به فضیلت علم بگوییم و به هر زبانی که بخواهیم بیان کنیم، کم است:

لَا فَضْلَ إِلَّا لِلْأَهْلِ الْعِلْمِ إِنَّهُمْ عَلَى الْهُدَى لَمَنْ اسْتَهْدَى أَوْلَاهُ وَوَقِيمَةَ أَلْمَرَّةِ مَا قَدْ كَانَ يُخِشُّهُ وَالْجَاهِلُونَ لِأَهْلِ الْعِلْمِ أَعْدَاءُ فَكَيْفَ يَعْلَمُ وَلَا تَبْقَى لَهُ بَدَلًا فَالْأَنْشَاءُ مَوْئِي وَأَهْلُ الْعِلْمِ أَحْيَاءُ^۲

خدا می‌داند که حیات واقعی، در علم‌آموزی است. قدر خودتان را بدانید که به سمت حیات و زنده بودن در حرکت هستید.

مسائل و مقامات دنیوی نسبت به علم‌آموزی از قرآن مجید و روایات اهل‌ال بیت ﷺ قابل قیاس نیست. خدا می‌داند حضرت بقیة‌الله الاعظم ارواح‌العالمین له الفداء

چقدر دوست می‌دارند که شیعیان‌شان در این مسیر علم‌آموزی حرکت کرده و در ترویج دین و تعظیم شعائر موفق باشند. طلاب و فضلاء، اگر خوب درس بخوانند و انجام وظیفه کنند، از همان اول موفق هستند و به هدفشان دست پیدا کرده‌اند.

• وظایف علمادر برابر فتنه‌ها

نکته پنجم، علما باید فتنه‌ها را خاموش کنند تا آنها نتوانند، جوانان ما را گمراه و مردم بی‌اطلاع را منحرف کنند. اینکه بنشینیم و بگوییم که چیزی نمی‌دانیم، این ادای وظیفه نیست و در این خصوص مسئولیم؛ به‌ویژه در این زمان همه موظفیم که مواظب جهات دینی و مذهبی مردم باشیم و آن را کنترل و حفظ کنیم.

همان‌طور که در روایت آمده است، علما چشم دین و اسلام هستند و باید اطراف را ببینند و بدانند چه می‌گذرد؛ قبلاً چه بوده و الآن چه شده است و نسبت به مطالب و مسائل حساس باشند و احساس مسئولیت کنند. اگر عالمی در خانه بنشیند و فقط به عبادت بپردازد، گروه‌های باطلی که پیش آمده‌اند، بیشتر می‌شوند و دیگر چیزی نمی‌ماند.

• تبلیغ دین با اخلاق نیکو

نکته ششم، اهل علم در مقام هدایت مردم و دعوت آنها به خدا و عمل به احکام، باید از کمال حسن خلق، نرمی، خوش‌برخوردی و ادب استفاده نمایند که خداوند به پیامبر اکرم ﷺ می‌فرماید: ﴿فِيمَا رَحِمَهُ مِنَ اللَّهِ لَئْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَأَفْضَوْا مِنْ حَوْلِكَ﴾^۳

یک روحانی باید همیشه با مردم بوده و ملجأ و پناهگاه آنان در مشکلات دینی، اجتماعی و فکری مردم باشد و همیشه و در همه حال، خودش به یاد حضرت بقیة‌الله الاعظم ارواح‌العالمین له الفداء بوده و مردم را نیز به آن امام عزیز و مهربان دعوت نماید.

• پی‌نوشت‌ها

۱. کافی، ج ۱، ص ۲۹۹، حدیث ۳؛
۲. کافی، ج ۳، باب ۱۱۷، حدیث ۵۰۸؛
۳. دیوان منسوب به مولانا امیرالمؤمنین ﷺ؛
۴. سوره آل عمران، آیه ۱۵۹.

مسجد مقدس امام حسن عسکری علیه السلام

مسجد مقدس امام حسن عسکری ﷺ تنها مسجدی است که به امر آن‌حضرت توسط احمدبن اسحاق اشعری، وکیل گران‌قدر و بزرگوار ایشان در شهر مقدس قم بنا شد. در اعتماد امام حسن عسکری ﷺ به ایشان همین بس که حضرت، فرزند دل‌بندش و آخرین ذخیره اهل‌بیت ﷺ را به او نشان داد و فرمود «احمد! امام پس از من ایشان هستند و اگر تو نزد خداوند و حجت‌های او گرامی نبودی، فرزندم را به تو نشان نمی‌دادم».

این مسجد با عظمت طی ده قرن گذشته، مورد توجه بزرگان دین و شاهد حضور بندگان مؤمن و پاک و مخلص بوده و زوایای این مسجد، گواه راز و نیاز و تهجد شب‌زنده‌داران و معتکفان بوده است و چه بسیار وعظ و پندها از زبان عالمان وارسته و پرهیزکار در این مسجد طنین‌انداز شده و در این مکان مبارک، ستارگان علم و تقوا به اقامه جماعت و اعتکاف پرداخته‌اند و محل تدریس بسیاری از علما و مدرسان عالی‌مقام حوزه علمیه بوده است.

با عنایات خاصه حضرت ولی عصر ﷺ طرح توسعه این مسجد مقدس در ابتدای قرن پانزدهم، املاک مجاور حسب الامر آیت‌الله العظمی سید محمدرضا گلپایگانی ﷺ خریدار شد و در سال ۱۴۲۱ قمری کلنگ ساخت بنای جدید مسجد توسط آیت‌الله العظمی شیخ لطف‌الله صافی گلپایگانی ﷺ به زمین زده شد و تحت اشراف معظم له در سال ۱۴۳۱ هجری قمری به صورت بنای عظیم کنونی به اتمام رسید.

این مسجد با ۲۵ هزار متر مربع زیربنا موجب زینت و عزت شهر مقدس قم و جهان تشیع می‌باشد.

در بنای قدیم مسجد امام حسن عسکری ﷺ، مجموع شبستان‌های مسجد ۳۱۹۰ متر مربع پوشش مسقف و ۱۵۲۰ متر مربع در صحن فضای باز دارد که مجموع مساحت مورد استفاده نمازگزاران ۴۷۱۰ متر مربع است.

بنای جدید مسجد مقدس امام حسن عسکری ﷺ که تحت اشراف آیت‌الله العظمی صافی گلپایگانی ﷺ به بنای قدیم افزوده شده، دارای بخش‌های ذیل است:

۱. شبستان اصلی که در طبقه هم‌کف قرار دارد. مساحت این شبستان، حدود ۲۹۰۰ متر مربع است و گنجایش ۱۹۵۰ نفر نمازگزار را دارد. در قسمت فوقانی شبستان اصلی، گنبد نسبتاً بزرگی با دهانه ۲۷ متر و ارتفاع ۳۵ متر از کف شبستان به زیبایی این بنا افزوده و دو مناره (گلدسته) با بلندی ۵۹ متر. از کف شبستان، شکوه خاصی به این بنای عظیم داده است.
۲. شبستان دوم، در طبقه زیرین شبستان اصلی قرار گرفته که مساحتی حدود ۲۷۰۰ متر مربع با نیم‌طبقه‌ای به مساحت ۱۶۰۰ متر مربع دارد و پذیرایی ۱۸۰۰ نمازگزار خواهد بود.
۳. طبقه تحتانی این بنای عظیم، به کارهای فرهنگی، برگزاری نمایشگاه کتاب و... اختصاص یافته است.
۴. در پشت محراب بنایی در ۷ طبقه ساخته شده است که قسمت‌های اداری و کتابخانه و... در این مکان می‌باشد.
۵. در ۵ طبقه دیگر پشت محراب، بخش اداری مسجد، سالن غذاخوری و تأسیسات قرار دارد.
۶. بنای جدید ۱۸۰ سرویس بهداشتی و حمام دارد.

• ویژگی‌های این بنای عظیم عبارتند از:

۱. در بنای جدید تمام قرآن کریم (از آغاز قرآن تا پایان) با کاشی‌کاری بسیار زیبا در طول ۹۰۰۰ متر مرزین شده که این طرح بدیع در میان ابنیه اسلامی منحصر به فرد است.
۲. ترکیب معماری بنای قدیم و بنای جدید، جلوه خاصی را به این بنای مقدس بخشیده است.
۳. در چهار جهت مسجد فضای آزاد و شارع عمومی قرار دارد.
۴. برای دسترسی آسان نمازگزاران، ۳ ورودی در نظر گرفته شده که مهم‌ترین آن، در ورودی قبله مسجد است و برای دسترسی به طبقات مسجد، از آسانسورهای متعددی استفاده شده است.
۵. در طراحی شبستان‌ها جهت قبله به‌طور کامل رعایت شده که نمازگزاران بدون هیچ تمایلی به سوی دیگر، نماز را اقامه خواهند کرد.

اشاره: هر انسان خردمند و دانایی نیک می‌داند که یکی از کارهایی که پیشرفت و بهروزی او را در کار مورد علاقه‌اش فراهم می‌آورد، استفاده از نصایح و پندهای کسانی است که در آن کار استاد هستند و راهی که او در ابتدای آن به‌سر می‌برد، آن‌ها آن را به پایان رسانده‌اند. آیت‌الله العظمی صافی گلپایگانی ﷺ در طول حیات بابرکتش رهنمودهای داهیان‌های را تقدیم جرع‌نوشان فقه آل محمد ﷺ و سرباز واقعی امام عصر ﷺ نموده‌اند که هرکدام گنجینه عظیم و کلید رهایی‌بخش دانش‌اندوزان و سالکان الی‌الله می‌باشد. در متن زیر بخشی از آن را می‌خوانیم.

• تمسک به قرآن و عترت ﷺ

نکته‌ای که خود و طلاب عزیز و مدرسین عالی‌مقام را به آن توصیه می‌نمایم، این است که در سیر دانشجویی و دانشجویی، دو بال کتاب و سنت، قرآن مجید و احادیث شریفه را وسیله پرواز و عروج به معارج علم و معرفت بدانند و الهام از کتاب خدا و هدایت‌های اهل‌بیت ﷺ را در خودسازی و معرفت‌افزایی و تکمیل بصیرت دینی، مصدر همه بینش‌ها و کمالات علمی و عملی بدانیم و این جمله بزرگ «شَرِيفًا وَ عَرَبًا فَلَا تَجِدَنَّ عِلْمًا صَاحِبِحَا إِلَّا شَيْئًا خَرَجَ مِنْ عِدَّتِنَا أَهْلِ الْبَيْتِ»^۱ را همواره جلوی چشم خود داشته باشیم و در فرهنگ دین و عقیده، استقلال اسلامی و مذهبی را که اصل و اساس است، حفظ نماییم.

• دوری از دنیاطلبی

نکته دوم که باید طلبه این علوم و شاگرد این مکتب و حیانی به آن آراسته باشد، خودنگهداری در برابر دنیا، جلوه‌های مادی و شهوات حیوانی و مقامات و مناصب ظاهری است که هرچه یک عالم دینی به آن بیشتر مقید باشد، توفیقش، شجاعتش در امر به معروف و نهی از منکر و حفظ شئون دینی بیشتر خواهد شد.

طمع به این زخارف دنیا، انسان را ذلیل و از استقلال ساقط می‌نماید. علاقه به ریاست و برتری جویی هم، انسان را ضعیف و خودباخته می‌نماید؛ حتی به مقامات دینی نیز نظر استقلالی داشتن، مذموم است. فرموده‌ای از این

فعالیت ده‌ساله دفتر مرجعیت شیعه در شبه‌قاره هند

از آنجا که مرجعیت شیعه پناهگاه و ملجأ عموم مسلمانان و خصوصاً شیعیان بوده و حوزه‌های عملیه این پایگاه پاسبنانی از مذهب و مرام اهل‌بیت ﷺ، در درجه اول این توجه و اهمیت قرار داشته و نیز اهمیت شبه‌قاره هند (هندوستان، بنگلادش، پاکستان و...) برکسی پوشیده نیست. از این جهت قریب ده سال است که مرجع جهان تشیع آیت‌الله العظمی صافی ﷺ به حوزه‌های علمیه و جمعیت مسلمانان و شیعیان این خطه توجه خاصی مبدول داشته‌اند.

اهم فعالیت‌های دفتر معظم‌له در این دوره به شرح ذیل می‌باشد:

۱. تعیین نماینده در شبه‌قاره

جهت ارتباط راحت‌تر و پاسخ‌گویی به مسائل شرعی و برگزاری برنامه‌های فرهنگی و برپایی پایگاه شیعه، نمایندگانی از طرف معظم‌له در هندوستان و پاکستان منصوب گردیدند.

۲. هماهنگی با نمایندگی‌های مقام معظم رهبری، جامعه المصطفی ﷺ و مسئولان فرهنگی سفارتخانه‌های جمهوری اسلامی ایران

معظم‌له نمایندگانی در لکهنو و بمبئی دارند که به پاسخ‌گویی مسائل شرعی و انجام فعالیت‌های دینی و ترویج فرهنگ غنی اهل‌بیت عصمت و طهارت ﷺ مشغول بوده و از جمله فعالیت‌های آنها، نشست‌های مشترک با مسئولان فرهنگی شیعیان هند و همچنین متولیان فرهنگی ایران در شبه‌قاره، نماینده محترم مقام معظم رهبری، رازینی فرهنگی و نمایندگی جامعه المصطفی ﷺ جهت هماهنگ نمودن فعالیت‌های فرهنگی و تبیین ضرورت‌ها و ارائه راهکارهای مناسب جهت ایجاد وحدت بین مسلمانان بوده است.

۳. تقویت حوزه‌های علمیه و کمک‌های فکری و مالی

ضعف و محرومیت شیعیان و حوزه‌های علمیه در شبه‌قاره، کاملاً مشهود بوده و یکی از فعالیت‌های امور بین‌الملل دفتر مرجعیت شیعه در این خطه شناسایی حوزه‌های علمیه و اطلاع از نیازمندی آنان و کمک‌های فکری و نرم‌افزاری و نیز کمک مالی به این حوزه‌ها بوده است.

۴. تأسیس مرکز تحصیلات تکمیلی حوزوی

در بررسی و برآوردی که از حوزه‌های علمیه شبه‌قاره هند صورت گرفت، مشاهده شد که طلاب آن حوزه‌ها به‌خاطر مشکلات مالی، قادر به اداره زندگی با شهریه دریافتی نبوده و از این جهت، قادر به تحصیلات تکمیلی و ادامه تحصیل نیستند و عمده دلیل آن، نبود استاد و نیاز مالی می‌باشد. در این زمینه مرکز تحصیلات تکمیلی و تخصصی حوزوی تأسیس شد که با جذب طلاب

مستعد از لمعتین به بالا و شناسایی و اعزام اساتید متبحر و با سابقه و پرداخت کمک‌هزینه تحصیلی و شهریه مناسب،

به تربیت نسل جدید طلاب شبه‌قاره هند همت گماشته و توفیقات خوبی در این زمینه حاصل گردید. ساخت مرکز تحصیلات تکمیلی غفران‌مآب لکهنو توسط این مرجع عالی‌قدر انجام گرفته و مخارج طلاب و شهریه اساتید و هزینه‌های جاری آن، هم‌راه توسط مرجع فقید آیت‌الله العظمی صافی گلپایگانی ﷺ پرداخت گردیده است.

۵. هماهنگی و نظارت بر فعالیت‌های تبلیغی علمادورحانیون شبه‌قاره

از دیگر برنامه‌های امور بین‌الملل دفتر مرجعیت شیعه در شبه‌قاره، تنظیم برنامه‌هایی جهت فعالیت بهینه روحانیون و فضلاء آن سامان؛ اعم از روحانیونی که از قم جهت تبلیغ اعزام می‌شوند و یا علما و روحانیونی که در آن مناطق مستقر هستند، می‌باشد. شناسایی مراکز تبلیغی، جلسه با مبلغان و توجیه آنها، نظارت بر نحوه تبلیغ آنان و نیز پرداخت کمک‌هزینه تبلیغی همچنین جلسه با علماء و روحانیون شبه‌قاره که در قم با مشهد سکونت داشته و ترغیب آنان به مهاجرت و اعزام به شبه‌قاره و انجام فعالیت‌های دینی، حوزوی و تبلیغی از جمله این فعالیت‌ها بوده است.

۶. گردهمایی سالانه طلاب و علمای شبه‌قاره هند و اهدایی مرجعیت به آنان

از جمله اهداف امور بین‌الملل دفتر، یکپارچه کردن ندای دینی و معنوی علما و طلاب شبه‌قاره می‌باشد. در این زمینه هر ساله، علماء و روحانیون و طلاب شبه‌قاره، در ایالت‌های مختلف هند چون دهلی، لکهنو و بمبئی و... و در بنگلادش، براساس فراخوان، دعوت و نشست عمومی برگزار می‌نمایند که ضمن صحبت و هماهنگی با آنان، جهت انجام فعالیت‌های دینی و مذهبی و حوزوی هم‌کنشی انجام و به طلاب و روحانیون آن مناطق، از سوی مرجعیت شیعه کمک‌هزینه تبلیغی پرداخت می‌گردد.

۷. کمک به دارالایتماء

از جمله توفیقات هیئت اعزامی به شبه‌قاره هند، بازدید از دارالایتماء‌های شیعیان و ابلاغ سلام مرجع عالی‌قدر و تقدیم کمک‌هایی در حد توان بوده است.

۸. شناسایی و جذب نیروهای مستعد و تشویق به ورود به حوزه و ادامه تحصیل

ضمن مطالعه فعالیت‌های حوزه‌های علمی شیعی شبه‌قاره، هیئت اعزامی از دفتر معظم‌له، به شناسایی طلاب مستعد همت گماشته و آنان را جهت اختصاص وقت بیشتر برای تحصیل حوزوی و انجام وظیفه تبلیغی،

